

LEVE DE KONING

Van Martijn Neggers verschenen eerder:

De mensen die achterbleven (2016)

Spoetnik (2018)

Martijn Neggers

Leve de koning

EEN NIET-HEROÏSCHE RIDDERROMAN
OVER DE SLAG BIJ AGINCOURT

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

www.nijghenvanditmar.nl
www.martijnneggers.nl

Copyright © Martijn Neggers 2021
Foto auteur Alexander Schippers
Omslag Jan van Zomeren
Typografie Zeno Carpentier Alting
NUR 301 / ISBN 978 90 388 0810 9

‘I can’t separate the winners from the losers anymore
and I’m thinking of just giving up the fight’

– Kris Kristofferson, *Good Christian Soldier*

‘No age is tidy or made of whole cloth,
and none is a more checkered fabric than the Middle Ages.’

– Barbara Tuchman, *The Calamitous Fourteenth Century*

‘The night of the fight, you may feel a slight sting.
That’s pride fucking with you. Fuck pride. Pride only hurts, it
never helps.’

– Marsellus Wallace, *Pulp Fiction*

**DIT IS DE TWEEDE DOOD
VAN DE VETZAK**

Niet afdwalen, Glaw. Blijf wakker. Denk aan simpele dingen.

De plek waar we zijn.

De datum van vandaag.

Het moment op de dag.

Niet verdwalen in je hoofd. Blijf in de tent bij Maisoncelle. Spreek jezelf toe, Glaw.

Spreek jezelf toe als het te stil wordt. Dingen die draaglijk zijn om te zeggen. De plek. De datum. Het moment.

Legerkamp Agincourt. 25 oktober 1415. Namiddag.

Legerkamp Agincourt. 25 oktober 1415. Namiddag.

‘Wiegen?’ vraagt Philippe nog eens.

Kijk hem aan, Glaw. Kijk Philippe aan en glimlach. Je bent midden in een zin gestopt met praten. Hij wil een antwoord.

Probeer te glimlachen.

Ik kijk hem aan en zucht.

Ik voel me misselijk.

Als ik slik, proef ik de smaak van bloed, hoor ik de Fransen weer gillen. Smeken. Dus slik ik zo min mogelijk.

Als ik met mijn ogen knipper, zie ik hoe de Fransen me aankijken, terwijl ze hulpeloos op de grond liggen. Hoe ze weerloos voor me liggen, opgesloten in hun dure harnessen.

Hoe ze in mijn gezicht spugen – huilend of smekend om genade.

Als ik adem voel ik het bloed dat in mijn gezicht spat na het opensnijden van alweer een Franse keel.

Ik weet niet meer wat voor of achter is. Ik weet niet meer waar ik moet kijken.

Ik weet het gewoon allemaal niet meer.

Agincourt heeft zich in me vastgebeten. Ik voel me anders dan vanochtend. Ik voel me anders dan een paar maanden geleden, toen ik op de boot stapte, in de richting van Harfleur en alle glorie-dagen die nog zouden volgen. Ik voel me anders dan toen ik van huis wegging.

Misschien hoopte ik op een doel. Dat een leven in het leger meer betekenis zou hebben dan een leven op het platteland. Dat het grote leven van koningen, veldslagen en erekwesities meer zin zou geven dan een leven waarin je in alle onzichtbaarheid ergens achteraf in een schuurtje overlijdt en je twee manen na je laatste ademteug al vergeten bent.

Het leven heeft niet meer betekenis. Het heeft ook niet minder betekenis. Het is net zo kut als alle andere levens die je kunt bedenken.

Niet groter, niet kleiner, niet onbeduidender.

Niet beter, niet slechter.

Gewoon precies net zo kut.

En dat is op zich al erg genoeg.

Philippe glimlacht naar me en kijkt afwachtend.

Probeer terug te glimlachen, Glaw. Probeer optimistisch te blijven. Je bent een optimistische jongen, toch? Nou? Blijf optimistisch dan.

Als ik mijn ogen dichtdoe, zie ik het slagveld waarop ik Philippe aantrof. Ik zie Jean-Marie weer.

De man met de hand.

De man met de baard.

Blijf hier.

‘Sommige mensen zijn zo licht dat ze wiegend hun dagen doorkomen. Sommige mensen zijn zo licht als de wind. Sommige mensen wiegen van begin tot eind.’

‘Hè?’

‘Alles begint en eindigt met wiegen.’

‘Ja, dat zei je. En jij, ben jij zo iemand?’

‘Ik? Ik weet het niet. Als ik al iets ben, dan ben ik een regenbui,’ probeer ik. ‘Zo eentje die dagen duurt. Zo eentje die nooit echt doorzet. Sommige buien zijn snel klaar: een kwartiertje hoost het en dan breekt de zon alweer door. Maar dat is geen regen. Echte regen is eindeloos. Dagen. Weken. Te nat om miezer te zijn, te droog om na een tijdje weer te stoppen. Hij verfrist je niet, hij maakt je botten kouder dan ze al waren. Of ik ben helemaal niets. Dat zou natuurlijk ook kunnen. Een stofje. Een natte scheet in de geschiedenisboeken. Een naamloze klootzak in alweer een leger vol naamloze lomperiken.’

‘Daar ben je mooi lekker mee,’ antwoordt Philippe.

De smaak van bloed.

De geur van modder.

Weer dat geluid.

Doorpraten. Blijven doorpraten, Glaw. Niet denken; praten.

‘Dus jij spreekt zes talen?’ vraag ik.

‘Heel mijn familie. We zijn godverdomme geen boerenlullen. Schrijven? Geen probleem. Iedereen kan schrijven bij ons. Alleen Pierre niet, maar vooruit, Pierre is bezeten. Geboren in een nacht dat er geen maan stond. Pierre kan alleen maar “kraanvogel” en “watersnip” zeggen. Ik zweer het je. Hij is bezeten, maar wel een doodgoeie jongen hoor. Mijn vader kreeg het niet over zijn hart om hem dood te maken, daarom leeft-ie nog.’

Ik knik en steek mijn linkerpink in mijn linkerneusgat. Al peuterend kijk ik voor me uit. Aan de andere kant van de tent is Lesley, samen met Morstede, bezig het lijk van de graaf van York in vieren te zagen.

De graaf van York ziet er naakt nog dikker uit dan met kleren aan. Ik kijk toe hoe het vlees, het vet, dat bij elke zaaghaal een klein stukje opgetild wordt, vervolgens weer op de

grond kwakt. De dikke graaf is in elk geval gestopt met zweeten.

Buiten de tent roepen stemmen dat er nog levende mensen liggen op het slagveld. Iemand roept dat het een bevel van de koning is dat alle Fransen die niet als krijgsgevangene mee naar Engeland gaan, óf onthoofd moeten worden, óf in de fik gezet.

Ergens in de buurt neuken twee mannen. Twee Engelsen? Een Engelsman en een Fransman? Een ridder die zijn eigen gevangene verkracht: fuck chivalry, dat zou wat zijn. Een van de twee roept wat weggemoffeld *'Arrête!'*, maar zijn tentgenoot wil er niets van weten.

Cécile.

We hadden kunnen vluchten.

Ik had Wales kunnen laten zien. Monmouthshire, zelfs Dref Ilwyd. Ik had haar de schapen kunnen laten zien. De plas waar ik met mijn zusje ging zwemmen vroeger – nee, niet afdwalen.

Blijf hier.

Blijf in het nu.

Terug naar Lesley.

Terug naar de ketel.

Het schijnt normaal te zijn: mannen van adel die overzee sneuvelen in de strijd moeten worden bijgezet in de grote praalgraven van de familie, maar de schepen nemen geen lijken mee. Dus worden ze in stukken gezaagd en gekookt, tot het vlees van de botten valt, en de overblijfselen in een klein kistje mee terug naar Engeland kunnen. Toch kan ik er niet aan wennen.

Mijn neus loopt. Bloed?

Ja. Bloed.

Zonder mijn vingers af te vegen masseer ik mijn slapen en sluit mijn ogen.

Krijsende Fransen.

Ogen weer open.

De vierending van de graaf van York.

Beter.

Lesley en Morstede proberen het lijk van de graaf zo netjes mogelijk in vieren te zagen. Morstede zaagt, Lesley houdt de benen vast, zodat de graaf niet omrolt. Het bloed dat in het lichaam van graaf Eduard van Norwich tot stilstand was gekomen, loopt nu via de opengezaagde stukken naar buiten. Zijn nog onaangetaste gezicht ligt stijf naar rechts, zijn linker oog is weer opengezakt. Af en toe schuurt het hoofd wat op en neer.

‘Hoeveel denk je dat ze voor je gaan betalen?’ vraag ik aan Philippe, die onderuitgezakt tegen het tentzeil ligt.

Philippe zucht. ‘Ik zeg toch dat ik van arme adel ben?’

‘Ze zullen wel wát hebben, toch? Een koets? Een kasteel in het zuiden? Een tuinhuisje? Ik ben niet onredelijk, maar ik wil wel geld. Of gewoon íéts waardevols. Iéts, snap je?’

‘Ik ben de vierde zoon van de zeven. Drie oudere broers zijn omhoog getrouwd en hebben voor nageslacht gezorgd. Denk je serieus dat ze het kasteel aan je gaan verkopen voor de middle guy?’

‘Je spreekt zes talen, dat is toch handig?’

‘We spreken allemaal zes talen! Iédereen, behalve Pierre.’

Ik wil Philippe een trap geven.

Ik hou me in.

Als ik me omdraai, steekt er iets in mijn zij.

Mijn rib.

Ik was vergeten dat ik mijn rib alwéér gebroken had.

En ik was er verdomme net vanaf.

‘Luister,’ moppert Philippe, terwijl hij zijn geboeide handen probeert te bewegen. ‘Ik heb een, nou ja, een neef, laten we zeggen. Joubert, heet-ie. De laatste keer dat ik hem zag, woonde hij in Calais. Hij heeft een handeltje daar. Misschien heeft hij geen bergen goud, maar hij is een goede vent. Misschien kun je met hem wat regelen. Naar Calais moeten we tóch, niet?’

‘Joubert?’

‘Joubert.’

‘Zit je me nou te kutten?’

‘Hè?’

‘Wie de fuck heet er nou Joubert?’

‘Hij heeft het zelf ook niet verzonnen.’

Ik moet pissen, maar durf niet én mijn gevangene, én de graaf alleen te laten. Een arme man van adel is nog altijd een betere verkoop dan géén man van adel en er kan me veel gebeuren, maar niet dat mijn krijgsgevangene of mijn overleden graaf gejat wordt – ik weiger het slagveld even arm te verlaten als dat ik het heb betreden. Ik vertik het om hier, in een regiment van lompe klootzakken, als een van de weinige fucking losers uit de strijd te komen.

Ik luister naar Lesley en Morstede.

Naar hun adempauzes.

Naar hun gevloek, hun gemopper.

‘Ik zeg toch vasthouden, godverdomme!’ roept Morstede met een hoge stem.

‘Ik hou hem toch vast!’ hijgt Lesley, terwijl hij met een rood hoofd de graaf aan zijn kuiten trekt. De inmiddels paars geworden billen van de graaf schuren over de drassige grond waar de tent op staat. Morstede komt overeind. Boos gooit hij zijn zaag op de grond. Dan kijkt hij, nog altijd op zijn knieën, in de richting van Lesley.

‘Je pakt hem te láág vast, zo klapt-ie om, dan pakken de zaagtanden niet,’ moppert hij, terwijl hij het zweet van zijn voorhoofd veegt. ‘Ik heb meer te doen, vandaag,’ voegt hij eraan toe, maar Lesley wil er niets van weten.

‘Ik ga hem niet bij zijn lul pakken!’

‘Pak hem gewoon bij zijn heupen! Hoe moeilijk kan het zijn?’

‘Pak hem zelf! Waarom zaag jij? Je kúnt helemaal niet zagen.’

‘O, en jij wel?’

‘Mijn vader had een houtzagerij! Natuúrlijk kan ik zagen! Let op: je duwt te veel. Je moet de zaag het werk laten doen.’

Vloekend pakt Morstede de zaag weer op. Dan, na nog een paar grote halen, klinkt ineens het geluid van brekend bot. Morstede tilt een van de armen, met een stuk schouder eraan, van de grond.

‘Nou,’ verzucht hij, terwijl hij het ding in de ketel gooit. ‘Dat is één.’

Lesley en Morstede maken zich klaar voor de volgende ronde: de andere arm. Het praten valt stil. Daar zijn de Franse stemmen in mijn hoofd weer.

Fluisterend, gorgelend.

Spugend.

Praten, Glaw. Praten. Praat met iemand.

Nu.

‘Hé, Philippe...’ Eigenlijk heb ik net zomin een hekel aan Fransen als aan Engelsen. Niet meer dan ik normaal gezien aan mensen heb in elk geval.

Maar goed, je moet een vijand hebben.

Of de illusie van een vijand.

En ze kiezen er zelf voor, maar, eerlijk is eerlijk, als het stof aan het eind van de dag is neergedaald kun je er op twee manieren tegenaan kijken: of je vindt jezelf een moordenaar, of je bent gewoon een soldaat die zijn werk heeft gedaan, zich aan zijn erecode heeft gehouden.

Of je bent natuurlijk gewoon dood. Dat zijn de drie smaken. Veel meer is er niet.

Philippe lijkt er amper een probleem mee te hebben dat hij gegijzeld is. Alsof hij het allemaal één grote grap vindt. Een vermakelijke expeditie, een avontuur voor in de boeken. Een mooie voetnoot in zijn familiegeschiedenis.

‘Philippe,’ herhaal ik. ‘Hé! Denk je wel dat ze je terug gaan kopen? Adel kopen ze altijd terug, toch?’

‘Nou...’

‘Toch? Zo werkt het toch?’

Philippe haalt een keer diep adem en rolt met zijn ogen. 'In principe wel, ja,' verzucht hij. 'Maar ik zeg net..'

'Nee, ja, ik weet het. Je hebt gelijk. We gaan naar Calais. Als we daar zijn, gaan we op zoek naar je neef. En anders kun je je familie schrijven.'

'Hoeveel ga je vragen?'

'Weet ik nog niet.'

'Wat ga je doen met het geld?'

'Een paard. Ik wil een paard kopen. Ik wil nooit meer ergens te voet naartoe. En dan wil ik een huis.'

'Een gezin? Een lieve vrouw die alle dagen naar je lacht en schatten van kinderen maakt?'

Ik schud mijn hoofd.

'Hoezo niet?'

'Ik heb een vrouw ontmoet.'

'Mooi, toch? Hoe heet ze?'

'Cécile.'

'Frans?'

Ik knik. Dan haper ik. Ik heb haar naam sinds die laatste keer in Harfleur niet vaak meer uitgesproken. Althans, nooit meer tegen haar. Ze heeft er die ochtend niet eens op geantwoord.

'Heb je het verhaal gehoord van die drie vrouwen van Harfleur?'

'Iedereen heeft het verhaal gehoord van de drie vrouwen van Harfleur.'

'Cécile leeft nog.'

Even valt Philippe stil. Hij kijkt me aan. Ik weet niet of hij me veroordeelt, of dat het medelijden is.

'Kut,' antwoordt hij dan.

'Ja.'

Dan klinkt ineens de doffe dreun van de val van brekend bot, gevolgd door een drassige klap op de grond. Zoals alleen mensen klinken, als ze in de modder vallen. Zoals alleen een grote homp botten en mensenvlees klinkt. Ook de ande-

re arm van de graaf – en een stuk borstkas – is losgezaagd. Het hoofd van Eduard van Norwich, de graaf van York, staat rechtop, op het kleine stompje nek dat er nog over is. Het is, steunend tussen de kin en het laatste stukje nek, in een gek soort balans terechtgekomen.

‘Nee, wacht nog maar even,’ antwoordt Morstede, als Lesley het hoofd wil oppakken. ‘Daar moest geloof ik nog wat mee. Jij zaagt. Kom, hij moet nog doormidden bij zijn benen, dan zijn we er. Verticaal, door het midden van zijn heupbot.’

‘O nee, echt niet?’

‘Lesl...’

‘Echt niet! Ik raak zijn zak niet aan!’

‘Gozer, kijk naar hem. Hij is waarschijnlijk gewoon aan een hartstilstand overleden, omdat hij te vadsig was om van zijn paard af te stappen. Bovendien denk ik niet dat-ie zijn lul de afgelopen tien jaar nog heeft kunnen zien, dus zoveel is er ook weer niet verloren.’

‘Daar gáát het helemaal niet over. Ik doe het niet. Gewoon niet. Echt niet. Ik vertik het. Ik ga zijn zak niet aanraken.’

Even rolt Morstede met zijn ogen en dan zucht hij. ‘Geef die zaag hier en hou zijn voeten vast. Ik doe het wel.’

Lesley en Morstede wisselen weer van functie.

‘Ik ga pissen,’ mompel ik, maar niemand reageert.

Als ik terugkom in de tent, staat het vuur onder de ketel op, met alle onderdelen van Eduard van Norwich erin. Lesley roert met een lange pook in het kookwater, Morstede is alweer vertrokken. Het hoofd van de graaf, dat uiteindelijk ook de ketel in gegaan is, drijft half boven water.

We zitten en we kijken.

Focus op de ketel, Glaw.

Focus op het borrelende water.

Luister naar het geluid. Niet afdwalen.

De pan met de graaf van York borrelt, en sist soms als er een klein beetje water overheen klotst. De graaf is redelijk rimpelig geworden, maar de afzonderlijke stukken zijn nog altijd solide en heel. Zijn bloed is in de modder getrokken. Geen idee welke plekken nu donker zijn van het water en welke van het bloed.

‘Hoe denk je dat het zou smaken?’ Philippe gaat rechtop zitten.

‘Varken?’ opper ik. ‘Soort visstoof, maar dan vetter?’

‘Ze zeggen dat mensen naar kip smaken,’ zegt Philippe. ‘Maar ze zeggen wel meer. Ik hoorde dat hij een tactisch genie was. Dat jullie de overwinning aan hem te danken hebben. Dat-ie in het heetst van de strijd gesneuveld is omdat hij geen stap terug wilde doen, uit eergevoel richting zijn koning.’ Philippe begint hard te lachen.

‘Ze zeggen dat-ie met een wapenstok is bewerkt, door een Franse ridder van zes voet groot en drie voet breed,’ zegt Lesley. ‘Overigens denk ik dat hij naar varken smaakt.’

‘Hoeveel zou hij wegen?’ vraagt Philippe.

Lesley tuit zijn lippen en houdt zijn hoofd een beetje scheef. 'Inclusief orgaanvlees?' peinst hij. 'Twaalf stone? Veertien stone?'

'We ronden het af op veertien,' besluit Philippe glimlachend.

'Veertien stone heldenmoed,' moppert Lesley. 'Naar beneden afgerond. Op het slagveld gestorven. Ik mag dan pas een paar weken meelopen, maar als ik geen verwondingen zie, dan zijn er geen verwondingen.'

Ik kijk naar de ketel.

Dan omhoog, naar Lesley.

Ik bijt op mijn lip en adem door mijn neus in.

Diep.

Ben ik de enige die mijn piepende luchtwegen hoort? 'Hoelang moet hij eigenlijk opstaan voor het vlees loslaat?' vraag ik.

'Geen idee,' zegt Lesley binnensmonds. 'Nog nooit gedaan, dit. De drie artsen die dit in andere missies gedaan hebben, waren in Harfleur al dood.'

'Dus?'

'Dus we koken. We koken en we wachten. Als het goed is, komt Morstede straks terug. Dan ga ik slapen en kijken of ik nog ergens een hoer kan vinden. Ik bedoel: voor mij was het ook een spannende veldslag, jongens. Arthur is dood, maar dat wil niet zeggen dat alle hoeren dan maar naar huis zijn.'

Ik denk aan Anna. Ik ben blij dat dit haar bespaard is gebleven. Buiten de tent gaan de geluiden van het legerkamp onvermoeibaar door.

Er worden nog altijd Franse gevangenen doodgestoken.

Adem in.

Adem uit.

En opnieuw.

'Het ruikt buiten naar verbrand mensenvlees. En naar kak. Naar eindeloos veel kak,' mompel ik dan maar.

'De geur van schijt hangt overal,' zegt Lesley. 'Van het

kamp van de Fransen, tot het slagveld, tot hier. En die geur, die is universeel. Man. Ik rúík de schijt niet eens meer. Kak heeft maling aan of de koning uit Frankrijk of uit Engeland komt. De geur van kak kent geen loyaliteit. Onze schijt verbindt ons. God kan er nog wat van leren.'

'Dat kan allemaal best,' voegt Philippe eraan toe. 'Maar uiteindelijk komt het dus gewoon neer op een dubbele hoeveelheid mensenstront. Zijn we mooi lekker mee.'

Lesley glimlacht. Heel even lijkt er een zucht van verlichting door de tent te gaan. Met zijn drieën kijken we hoe het gezicht van de graaf van York, met open mond, komt bovendrijven.